Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Fırat University Journal of Social Science
Cilt: 18, Sayı: 2 Sayfa: 175-188, ELAZIĞ-2008

ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİM ARAÇ-GEREÇLERİNİ KULLANIM AMAÇLARI

Teacher's Aims of Using Instructional Tools and Materials

Hilal KAZU
F.Ü., T.E F., Eğitim Bilimleri Bölümü, Elazığ.

Etem YEŞİLYURT
Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Elazığ.

ÖZET

Betimsel nitelik taşıyan bu çalışma, öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım amaçlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerden yüksek derecede başarı elde etme, öğrencilere daha fazla bilgi ve beceri kazandırma, derslerin verimini artırma ve işlenmesini zevkli hale getirme, öğrenme-öğretme süreçlerine çeşitlilik, renklilik ve değişiklik katma, gerçek hayatı derslere yansıtma ile öğrencilerin; yaparak ve yaşayarak öğrenmesine katkı sağlama, motivasyon ve dikkatini artırma, kalıcı öğrenmelerine yardımcı olma ve bilgi ihtiyacını karşılama öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanma amaçları arasında yer almıştır. Ancak öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirme, problem çözme ve eleştirel düşünmelerine katkı sağlama, başarısını değerlendirme ile sınıf kontrolünü sağlama, verbalizmi önleme ve zaman kullanımını azaltmanın öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım amaçları arasında yer almadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretim, Öğretim Araç-Gereçleri, Teknoloji.

ABSTRACT

In this study, descriptive scanning model was used and it was aimed to determine teachers' aims of using instructional tools and materials. The following factors were deemed by teachers among their aims of using instructional tools and materials: for students to attain a high level of achievement, to diminish time losses, for students to acquire more knowledge and skills, to make students learn by doing and living, to promote their levels of motivation and care, to help them learn indelibly, concretely, to provide them with necessary knowledge. But it was seen that factors of gaining control over classroom and preventing verbalism, to contribute their critical thinking and problem solving skills and to develop their creativeness, to reduce using of time, to evaluate their success were not included among teachers' aims of using instructional tools and materials.

Key Words: Education, Instruction, Instructional Tools and Materials, Technology.

GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknoloji çok ileri düzeylerde gelişme göstermiştir. Bu gelişmeler hayatımızın her yanını sarmış ve teknolojik araçlar yaşamımızın bir parçası haline gelmiştir. Sınıf ve okul ortamında insan hayatının bir bölümünün geçtiğini ve bu yerlerde hayatı öğrendiğimizi ve hayata hazırlandığımızı düşündüğümüzde, bu mekânlarda öğretim araç-gereçlerinden (ÖAG'lerden) öğrencilerimizin yararlanması kaçınılmaz bir hal almıştır. Gelişen ve değişen dünyamızda öğretmenlerimizin öğrenme ortamlarını etkin kullanmak ve 21. yüzyılın bireylerini yetiştirmek için gösterdikleri uğraşta, öğretim araç ve gereçlerinin yeri ve önemi yadsınamaz bir gerçektir (Şahin ve Yıldırım, 1999: 1).

Geleneksel eğitim ortamı olarak kullanılan sınıflarda, öğretmen ve ders kitabı kapalı sınıf ortamının ana öğeleri arasında kabul edilmektedir. Çağdaş anlamda ise eğitim ortamı kavram ve kapsamında farklılıklar söz konusudur. Bugün yeni eğitim ortamlarını oluşturan insan gücünde, tesis ve donatımda, araç ve gereçte çeşit ve nitelik yönünden geleneksel ortamlara kıyasla bir hayli değişme ve gelişme meydana gelmiştir (Alkan, 2005: 127).

Eğitim teknolojisindeki yeni gelişmeler öğretim araç-gereçlerine de yansımış, nitelik ve nicelik olarak daha gelişen öğretim araç-gereçlerinin kullanımı eğitim açısından öğretmene, öğrenciye, dersin işlenişine ve eğitimin genel ve özel hedeflerine ulaşma bakımından birçok faydayı da beraberinde getirmiştir. Öğretim araç-gereçleri kullanımı uygulama açısından öğretmene kolaylık sağlamış ve öğretmenin ders anlatmak için harcadığı zaman ve tahta kullanımı (Koşar ve diğerleri, 2003: 43) ile laf kalabalıklığının önemli ölçüde azalmasını sağlamıştır.

Ayrıca öğretim araç-gereçlerinin eğitim-öğretim sürecindeki eğitsel amaçların gerçekleştirilmesinde doğrudan etkileri vardır ve bu etkiler öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanmalarının önemli nedenlerini oluşturmaktadır. Çünkü ÖAG kullanımıyla öğrencilerin derse karşı olan ilgisi daha çok çekilir, öğrenciler daha aktif olur, bireysel niteliklerine uygun çok sayıda örnek yapar, başarılarını artırır, gerçek öğrenme deneyimi yaşar, kubaşık çalışma fırsatı yakalar, eleştirel düşünür, öğrencilerin problem çözme ve yaratıcılık becerileri gelişir (Cnets, 2006). Öğretim araç-gereçlerini kullanmak, öğretim programlarının uygulamada başarılı olmasına da yardımcı olmasının yanı sıra dersi sıkıcılıktan kurtararak dersin işlenmesini daha zevkli hale getirir, zaman kullanımını önemli ölçüde azaltır ve derslerin verimini artırır.

Derslerde ÖAG'leri kullanmak, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırır. Dolayısıyla öğretmen derste hangi yöntem ve tekniği kullanırsa kullansın, mutlaka öğretim araç ve gereçlerinden yararlanmalı ve derslerini bu araç-gereçlerle desteklemelidir. Bilim ve teknolojideki değişmeler ve gelişmeler sonucunda, eğitimde daha nitelikli öğrenciler yetişmesi beklenmekte ve bu nitelikteki öğrencilerin yetişmesi için ise eğitimcilerin öğrenme ortamlarını daha etkili hale getirmesi gerekmektedir. Etkili öğretim ortamı oluşturmak için de öğretim araç ve gereçlerinden yararlanmak kaçınılmazdır. Artık eğitimde öğrencilerin bilgiyi tek bir kaynaktan alma ve ezberleme yerine; bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilgiyi kullanabilen ve karşılaştığı sorunlarda bilgiyi kullanarak sorunlara çözüm yolu arayan bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Öğretim araç-gereçlerinin eğitim-öğretim açısından bu kadar öneme sahip olmasına karşın, öğretmenlerin bu araç ve gereçlerden yeteri kadar yararlanamadıkları görülmektedir. Bunun temel nedenleri ise şöyle sıralanabilir (Birol ve Ergin, 2000: 82–83; Hasançelebi, 2005; Demirel, 2001: 75; Rıza, 2000: 65–70; Uşun, 2000; Alkan, 2005: 72; Jan Gahala, 2005):

1. Öğrenci-öğretmen iletişiminin azalacağı düşüncesi,
2. Öğretmenlerin yeni görevler üstlenmek istememesi,
3. Öğrenme-öğretme sürecinin mekanikleşeceği düşüncesi,
4. Öğretim araç-gereçlerinin öğretmenin yerini alacağı düşüncesi,
5. Öğretmenlerin öğretim araç-gereçleri kullanımına karşı olan isteksizliği,
6. Öğretmenlere yardım edecek teknik eleman veya teknik uzmanın olmaması,
7. Öğretmenlerin öğretim araç-gereçleri hakkında az bilgiye ve kulanım yeteneğine sahip olması,
8. Öğretmenlerin teknolojik öğretim araç-gereçlerini kullanmak istememeleri,
9. Öğretim araç-gereçleri kullanımının öğretmenlerin kısa sürede niteliksizleşmesine, böylece kendilerini kötü hissetmelerine ve işlerinde yabancılaşmalarına sebep olacağı düşüncesi,
10. Öğretim araç-gereçleri kullanımı sonucu öğretmenler ve öğrenciler arasındaki yeni bir iletişim biçimi geliştirmenin zorunlu olmasına ve bunun için de yeterli kültür olmaması nedeni ile sürekli yan sorunlar ortaya çıkabileceği düşüncesi,
11. Öğretim araç ve gereçlerinin kullanılmasıyla öğretmenlerin; önemlerinin azalacağını, işlerini kaybedeceklerini ve yeni görevleri üstleneceklerini düşünmeleridir.

Sayılan bu olumsuz düşüncelerin ortadan kaldırılarak öğretmenlerin derslerinde ÖAG kullanmaları sağlanmalıdır. ÖAG'lerin ne zaman, nerede, nasıl ve kimler tarafından kullanılacağı ise öğretim planlarında belirtilmesi gerekmektedir. Bunun için öğretmenin

öğretim etkinliklerini planlarken bir konuyu etkili şekilde öğretebilmek için hangi teknolojik araçların hangi koşullar altında, hangi yöntem, strateji ve tekniklerle kullanılacağını bilmesi ve bu soruya ona göre cevap vermesi gerekmektedir (Demirel, 2001: 24). Bir öğretmen derslerinde hangi yöntem ve teknikleri kullanacağını bilmeden veya karar vermeden, derslerinde hangi tür öğretim araç-gereçleri kullanacağını bilemez. Böyle bir durumda rastgele araç-gereç seçimi ve kullanımı yaptığı zaman istenmeyen sonuçların ortaya çıkmasına neden olur. Bunun için amaca uygun ÖAG'ler seçilmelidir.

Profesyonel ve işinin bilincinde olan öğretmen, eğitim-öğretimin hedef kitlesi olan öğrenciyi her yönden iyi tanımalıdır. Çünkü öğretmenin hazırlayacağı konu, yöntem ile öğretim araç ve gereçleri öğrenciye yönelik ve öğrencilere uygun olmalıdır. Öğretmenin eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanacağı yöntem, teknik ve araç-gereçlerin birbirleriyle uyum içinde olmasına özen gösterilmelidir. Aynı zamanda, uygulanmakta olan programlara uygun ders araç-gereçlerinin, günün koşullarına ve öğretim görenlerin isteklerine göre hazırlanmasına dikkat edilmelidir (Baytekin, 2004: 102).

Öğretim araç-gereçlerinin teorik faydaları ne kadar çok olursa olsun, bunların eğitim ortamlarında kullanımı için hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin belirli düzeyde bilgi ve beceri sahibi olmaları gerekir. Eğer öğretmen öğretim araç-gereçlerini kullanma becerilerine yeteri kadar sahip değilse, onları derslerinde kullanmak istemez. Bunun yanında öğretim araç-gereçlerini kullanıp kullanmama sadece bilgi ve beceriye bağlı olmayıp, öğretmenlerin bunların derslerin işlenmesine ve öğrencilere olan faydasına inanması ve öğretim araç-gereçlerini kullanma yönünde istekli olmaları da gerekmektedir (Yalın, 1999: 75).

ÖAG kullanımı konusunda yapılan bazı araştırma sonuçları şu şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Yıldırım'ın (2000) yaptığı çalışma sonucunda öğretmenlerin % 30,24'ünün derslerde görsel ve işitsel araç kullanmadıkları, % 57,71'inin ise kısmen kullandıkları tespit edilmiştir. Rüzgâr'ın (2005) yaptığı deneysel çalışmada, teknolojik araçların eğitimde kullanılmasının bilginin edinimine ve başarının arttırılmasına yardımcı olduğu belirlenmiştir. Sivin-Kachala ve Bialo'nun (2000) yaptıkları çalışma sonucunda, eğitimin her kademesinde özel eğitime ihtiyaç duyan tüm öğrencilerin, zengin teknoloji ortamları sayesinde bütün derslerdeki başarılarının önemli derecede arttığı, öğrenme ve kendilerine olan güven konusundaki davranışlarının düzeldiği tespit edilmiştir. Roschelle ve diğerlerinin (2000) yaptıkları çalışmada bilgisayar teknolojilerinin, öğrencilerin öğrenme ve özellikle eleştirel düşünme, analiz etme, bilimsel araştırma vb. becerilerinin gelişmesine yüksek düzeyde yardımcı olduğu, öğrencileri gerçek güvenilir bilgilere

ulaştırdığı ve öğrencilere kompleks ödev hazırlama ve işbirlikli öğrenme fırsatları sunduğu ortaya çıkmıştır. Smith ve diğerlerinin (2001) yaptıkları araştırmada teknolojik araçların, öğrencilerin işbirlikli ve etkileşimli öğrenmelerine olumlu katkısı olduğu belirlenmiştir. Boster ve diğerlerinin (2002) yaptıkları çalışmalarda, sınıf öğretmenleri tarafından geliştirilen ve ders içerinde kullanılan cd, kaset, video kliplerin öğrenci başarısını artırdığı belirlenmiştir. Hersh ve diğerlerinin (2003) yaptıkları deneysel araştırma sonucunda, teknoloji kullanımıyla yapılan öğrenme ve öğretmenin, geleneksel eğitime göre öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal davranışları üzerinde küçük ama pozitif etki yaptığı ortaya çıkmıştır. eMINTS National Center (2005) tarafından yapılan çalışmada ise networku kullanan öğrencilerin, kullanmayan öğrencilere göre bilgiyi daha eğlenceli ve daha fazla öğrendikleri tespit edilmiştir.

Problem Durumu

Öğretim araç-gereçleri konusunda birçok araştırma yapılmış ve bu araştırmalar genelde ÖAG'lerin; okullardaki mevcut durumu, eksikliği, eskiliği, bozukluğu, kullanım durumu, hangi derslerde daha fazla kullanıldığı, öğrenci başarısına olan etkisi ve öğretmenlerin ÖAG kullanım becerileri vb. üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak öğretmenlerin ÖAG'leri kullanım amaçlarına ilişkin bir çalışmaya rastlanılmamış ve bu durum özelde öğretim araç-gereçleri kullanımı konusunda, genelde öğretim teknolojileri alanında bir eksiklik olarak görülmüştür. Bunun için öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım amaçlarını ortaya çıkarmak önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretim araç ve gereçlerini kullanım amaçlarını kendi görüşlerine dayalı olarak tespit etmektir.

Araştırmanın Yöntemi

Öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım amacını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma betimsel bir nitelik taşımaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Elazığ il merkezinde 2005–2006 eğitim-öğretim yılında eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmekte olan devlet ve özel ilköğretim okulları ikinci kademe branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklemi ise ilgili evrenden tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilmiş 430 öğretmen oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

İlgili literatür taramasından elde edilen bilgiler ışığında ve uzman görüşlerine dayalı olarak araştırmanın amacına uygun anket formu geliştirilmiştir. Anket iki bölümden oluşmuş; birinci bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerine yönelik beş madde, ikinci bölümde öğretmenlerin öğretim araç-gereçleri kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik on sekiz madde yer almaktadır. Anket sorularına katılma derecesi bakımından; Evet, Kısmen ve Hayır olarak üçlü likert tipi ölçek kullanılmış ve katılım sınırları ise 3,00–2,35 Evet, 2,34–1,68 Kısmen ve 1,67–1,00 Hayır olarak sınırlandırılmıştır. MEB izinli yapılan bu araştırmada, dağıtılan anket sayısı 615 olup, bunlardan 440'ı geri alınmış ve yapılan değerlendirme sonucu 10 anket geçersiz sayılarak toplam 430 adet anket değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Anketin güvenirlik çalışması için Cronbach Alpha istatistiksel işlemi yapılmış ve güvenirlik katsayısı Alpha =.87, Bartlett Testi = 8594,550 ve geçerlik katsayısı KMO =.85 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Çözümlenmesi

Ölçme aracıyla toplanan veriler SPSS for Windows paket programıyla analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerini belirlemek için frekans ve yüzde alma tekniği, öğretmenlerin araç-gereçlerini kullanım amaçlarını belirmek için aritmetik ortalama ve standart sapma teknikleri kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLARI

1. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin kişisel bilgileri Tablo 1'de görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerine ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin % 54,0'ü erkek ve % 46,0'sı bayan olup genel olarak cinsiyet dağılımının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Branşlara göre katılımın en fazla % 18,1 ile Fen Bilgisi ve % 17,9 ile Sosyal Bilgiler, % 16,5 ile Türkçe ve % 12,3 ile de Matematik öğretmelerinin oluşturduğu görülmektedir. Bu bulgunun elde edilmesinde ders saatleri bakımdan bu ders öğretmenlerinin okullarda daha fazla sayıda olması etki etmiş olabilir. Görev yapılan okul türü bazında ise öğretmenlerin % 94,2'sinin devlet ilköğretim okulunda görev yaptığı tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasına Elazığ il merkezinde özel ilköğretim okulu sayısının çok az olması etki etmiştir. Öğrenim düzeyleri bakımından öğretmenlerin % 84,4'ünün lisans mezunu, kıdem bakımından ise % 52,6'sının 1–10 yıl arası kıdeme sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1: Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri (N=430)

Kişisel Özellikler	**f**	**%**
Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı		
Erkek	232	54,0
Bayan	198	46,0
Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı		
Fen Bilgisi Öğretmeni	78	18,1
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	77	17,9
Türkçe Öğretmeni	71	16,5
Matematik Öğretmeni	53	12,3
İngilizce Öğretmeni	39	9,1
Diğer	112	26,1
Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Dağılımı		
Devlet İlköğretim Okulu	405	94,2
Özel İlköğretim Okulu	25	5,8
Öğretmenlerin Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı		
Ön Lisans	20	4,7
Lisans	363	84,4
Lisans Üstü	47	11,0
Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı		
1–10 yıl	226	52,6
11–20 yıl	119	27,7
21 ve Üzeri	85	19,7
Toplam	**430**	**100.0**

2. Öğretmenlerin, Öğretim Araç-Gereçlerini Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 2'de öğretmenlerin hangi amaçları gerçekleştirmek için öğretim araç-gereçlerini kullandıklarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

"Sınıf kontrolünü sağlamak için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için, öğretmenlerin katılım ortalamasının $\bar{x} = 1,78$ olduğu ve "kısmen" görüşü belirttikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçla ilgili olarak ÖAG kullanımının birinci derecedeki amaçlarından birinin sınıf kontrolünü sağlamak olmadığı çıkarılabilir.

"Laf kalabalıklığını (verbalizm) önemli ölçüde azalttığı için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için, öğretmenlerin $\bar{x} = 1,87$ ile "kısmen" görüşü belirttikleri görülmektedir. Oysa öğretmenlerin bu madde için "evet" demeleri beklenirdi. Ancak derslerde öğrencilere ÖAG'lerin nasıl kullanılacağını belirtmeleri, yanlış kullanımı düzeltmek için doğru kullanımı göstermeleri, ÖAG kullanımından kaynaklanan yaşanılabilecek düzen bozukluğu ve laubalilik hali vb. nedenler öğretmenlerin "kısmen" görüşü belirtmelerine etki etmiş olabilir. Sınıfta sağlıklı bir iletişim kurulamamasının en önemli nedenleri arasında, geleneksel olarak adlandırılan düz anlatım yöntemine fazla ağırlık verilmesi

gösterilebilir. Araç-gereç kullanılması bu sorunu önemli ölçüde azaltacaktır.

Tablo 2: ÖAG Kullanım Amaçlarına İlişkin Görüşlerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

No	Maddeler	$\bar{X}$	SS
1	Sınıf kontrolünü sağlamak için ÖAG'yi kullanırım.	1,78	0,76
2	Laf kalabalıklığını (verbalizm) önemli ölçüde azalttığı için ÖAG'yi kullanırım.	1,87	0,76
3	Zaman kullanımını önemli ölçüde azalttığı için ÖAG'yi kullanırım.	2,12	0,79
4	Öğrencilerin yüksek başarı elde etmeleri için ÖAG'yi kullanırım.	2,68	0,55
5	Öğrenciye daha fazla bilgi ve beceri kazandırma amacıma ulaşmak için ÖAG'yi kullanırım.	2,75	0,50
6	Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesine katkı sağladığı için ÖAG'yi kullanırım.	2,73	0,55
7	Öğrencilerin derslere olan ilgisini azalttığı için ÖAG'leri **kullanmam.**	1,60	0,05
8	Öğrencilerin motivasyon ve dikkatini artırdığından dolayı ÖAG'yi kullanırım	2,75	0,51
9	Öğrencilerin kalıcı öğrenmelerine yardımcı oluğundan dolayı ÖAG'yi kullanırım.	2,78	0,48
10	Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeleri için ÖAG'yi kullanırım.	2,21	0,74
11	Öğrencilerin problem çözme ve eleştirel düşünmelerine katkı sağladığı için ÖAG'yi kullanırım.	1,88	0,72
12	Öğrencilerin bilgi ihtiyacını karşılamak için ÖAG'yi kullanırım.	2,68	0,55
13	Öğrenci başarılarını değerlendirmek için ÖAG'yi kullanırım.	2,20	0,78
14	Sınıf içi iletişimi azalttığı için ÖAG'leri **kullanmam.**	1,58	0,06
15	Derslerin verimini artırdığı için ÖAG'yi kullanırım.	2,75	0,51
16	Öğrenme-öğretme süreçlerine çeşitlilik, renklilik ve değişiklik kattığı için ÖAG'yi kullanırım.	2,77	0,50
17	Dersin işlenmesini zevkli hale getirmek için ÖAG'yi kullanırım.	2,76	0,51
18	Gerçek hayatı derslere yansıttığı için ÖAG'yi kullanırım.	2,53	0,62

"Zaman kullanımını önemli ölçüde azalttığı için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için, öğretmenlerin katılım ortalaması $\bar{x}$=2,12 olup, "kısmen" görüşü ortaya çıkmıştır. Böyle bir görüşün ortaya çıkması düşündürücüdür. Çünkü ÖAG'leri kullanmak ders zamanını etkili ve verimli kullanmak açısından oldukça önemlidir. Bu sonucun ortaya çıkmasında derslerde kullanılan ÖAG'lerin öğrencilere nasıl kullanılacağını göstermesi, bu araç-gereçleri kullanıma hazırlama (kurma, çalışmasını deneme), bazı durumlarda geçici arıza olduğunda sorun giderme çabası vb. nedenleri düşünmeleri etki etmiş olabilir.

"Öğrencilerin yüksek başarı elde etmeleri için ÖAG'yi kullanırım" maddesine öğretmenlerin 2,68 aritmetik ortalama ile "evet" görüşü belirttikleri görülmektedir. Öğretmenlerin; derslerde ÖAG kullanımın öğrenciye somut yaşantılar sağladığı ve onların yaparak ve yaşayarak öğrenmesine sebep olduğu için bilgilerinde kalıcılığın fazla olacağını bilmeleri, bilgiye ulaşma, ödev hazırlama, ders sunma, çizim yapma vb. işlerde öğrenciye fayda sağlamasının sonucu öğrenci başarısını artırdığını düşündükleri yorumu yapılabilir. Yani öğretmenler öğrencilerin yüksek başarı elde etmelerinde ÖAG'nin

faydasına inanmaktadırlar.

"Öğrenciye daha fazla bilgi ve beceri kazandırma amacıma ulaşmak için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için, öğretmenlerin katılım ortalamasının $\bar{x}$=2,75 olduğu ve "evet" görüşünde yoğunlaştıkları tespit edilmiştir. Sözel ve soyut anlatımla öğrencilere kazandırılamayan bazı davranışların ÖAG kullanımı yardımıyla kazandırılması, somut yaşantılar kazandırma ve sınıfa getirilemeyen nesnelerin örneklerini sunmaya yardımcı olması, şekil, fotoğraf, çizim, şema vb. konularda daha fazla ve ayrıntılı bilgi sunmaları mümkündür. Öğretmenlerin bu amacı gerçekleştirmek için ÖAG'leri kullanmaları olumlu bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

"Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesine katkı sağladığı için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için de öğretmenler $\bar{x}$=2,73 ile "evet" demişlerdir. ÖAG öğrencilere somut yaşantı sağlaması, öğrencilerin birden fazla duyu organını harekete geçirmesi, aktif katılımı sağlaması ve kendi yaptıkları somut yaşantılarla öğrenmeleri vb. yönlerinden dolayı böyle bir amacı gerçekleştirmede etkili olmaktadır. Bir şeyi gerçekleştirerek elde edilen bilginin % 90 zihinde kalıcılığını sağlaması ve bir şeyi gerçekleştirmede ÖAG kullanımının önemli olması ve ÖAG kullanımının öğrencileri hedef davranışlara yaparak-yaşayarak ulaştırmasını sağlaması, ortaya çıkan sonucu destekler niteliktedir. Sonuç olarak ÖAG kullanımının öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine yardımcı olmasının, öğretmenlerin ÖAG kullanım amaçları arasında önemli yer tuttuğu belirlenmiştir.

"Öğrencilerin derslere olan ilgisini azalttığı için ÖAG'leri kullanmam" maddesi için aritmetik ortalama 1,60 olup "hayır" görüşü ortaya çıkmıştır. ÖAG kullanımının öğrencilerin dikkat ve motivasyonunu artırdığını ve dersin canlı geçtiğini sağladığı bilimsel bir gerçektir. Netice itibariyle ÖAG kullanımının öğrencilerin derslere karşı olan ilgisini azaltmadığı ve öğretmenlerin de böyle bir düşünce taşımadıkları ortaya çıkmıştır.

"Öğrencilerin motivasyon ve dikkatini artırdığından dolayı ÖAG'yi kullanırım" maddesi için, öğretmenlerin katılım ortalamasının $\bar{x}$=2,75 olduğu ve "evet" görüşü belirttikleri görülmüştür. Derslerde ÖAG kullanımının öğrencilerin ilgisini yüksek tutmasını sağlaması, öğretmen kaynaklı sözel ağırlıklı anlatımdan ziyade görsel, işitsel, dokunsal olarak farklı ÖAG kaynaklarından bilgi almaları ve yazılı bilgiler, çizimler, şekiller, grafikler, resimler, sesler vb bilgi kaynaklarının farklı özelliklerde sunulması öğrencinin motivasyonunu ve derse karşı isteğini artırmaktadır. Sonuç olarak öğretmenler öğrencilerin motivasyon ve dikkatlerini artırmasını, ÖAG kullanımına etki eden önemli bir amaç olarak görmektedirler.

Öğretmenler "öğrencilerin kalıcı öğrenmelerine yardımcı olduğundan dolayı

ÖAG'yi kullanırım" maddesi için 2,78 aritmetik ortalama ile "evet" görüşünde birleşmişlerdir. ÖAG kullanımının öğrencilere somut yaşantı sağlaması, yaparak ve yaşayarak öğrenme imkânı sunması, öğrenci merkezli öğretim yöntemleri kullanımını artırması, öğrencinin aktif olmasını sağlaması ve birden fazla duyu organını öğrenme işine katması vb. faktörler öğrencinin bilgisinde kalıcılığı artırmaktadır. ÖAG kullanımının öğrencilerin kalıcı öğrenmelerine yardımcı olmasının, öğretmenlerin bu araç-gereçleri kullanım amaçları arasında önemli bir yer tuttuğu tespit edilmiştir.

Öğretmenler "öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeleri için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için 2,21 aritmetik ortalama ile "kısmen" görüşünde yoğunlaşmışlardır. Bu bulgudan, öğretmenlerin ÖAG kullanımının öğrenci yaratıcılığını etkilemesinin tam olarak farkında olmadıkları veya ÖAG kullanım amaçları arasında öğrenci yaratıcılığını geliştirmek amacının çok fazla olmadığı yorumu yapılabilir. Bu bakımdan, öğretmenlerin ÖAG kullanımının öğrenci yaratıcılığına etki etmemesi, ÖAG kullanımının öğrenci yaratıcılık özelliklerini etkilemediğine inanması veya bu araç-gereçleri bu amaç doğrultusunda kullanmamaları böyle bir sonucun ortaya çıkmasına etki etmiş olabilir. Oysaki öğrencilerin yaratıcı düşünmelerinde uygun öğretim araç-gereçlerinin kullanılması oldukça etkili olabilmektedir.

"Öğrencilerin problem çözme ve eleştirel düşünmelerine katkı sağladığı için ÖAG'yi kullanırım" maddesine de öğretmenlerin $\bar{x}$=1,88 olarak "kısmen" görüşünde yoğunlaştıkları görülmektedir. Problem çözme bilimsel süreç, işlem ve bir bakıma eleştirel düşünme gerektirir. Bu bakımdan ÖAG'ler öğrencilere bilimsel süreç içinde bilgiye ulaşma yolları sunan kanal görevindedir. Problem çözme ve eleştirel düşünce sağlamasının, öğretmenlerin ÖAG kullanım amaçlarından olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar bazı araştırma bulguları ile çelişmektedir. Örneğin Roschelle ve diğerleri (2000) yaptıkları çalışma sonucunda, bilgisayar teknolojilerinin öğrencilerin öğrenme ve özellikle eleştirel düşünme, analiz etme, bilimsel araştırma vb. becerilerinin gelişmesine yüksek düzeyde yardımcı olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

"Öğrencilerin bilgi ihtiyacını karşılamak için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için, öğretmenlerin katılım ortalaması $\bar{x}$=2,68 olduğundan "evet" görüşü belirtmişlerdir. Öğrencilerin merak ettikleri soruların cevaplarını bulmaları, sınıf içerisine getirilemeyen farklı özellikteki bilgilerin ÖAG kullanımı yardımıyla öğrencilere gösterilmesi, daha fazla bilgi elde etmek isteyen öğrencilere laboratuar veya bilgisayar odalarının hizmet vermesi vb. özellikler böyle bir sonuca ulaşmada etkili olmuş olabilir. Öğrencilerin bilgiyi tek bir kaynaktan alma ve onu ezberleme mantığı tarihe karışmıştır. Günümüzde bilgiye ulaşma yollarını bilen, bilgiyi kullanabilen ve bilgiyi kullanarak sorunlara çözüm

yolu arayan bireylerin yetiştirilmesi önem kazanmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin belirtilen niteliklere sahip olarak yetişmelerinde ÖAG kullanımının önemi artmaktadır. Bu çalışmayla, öğrencilerin bilgi ihtiyaçlarını karşılamasının, öğretmenlerin ÖAG kullanım amaçları arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Öğretmenler "öğrenci başarılarını değerlendirmek için ÖAG'yi kullanırım" maddesine 2,20 aritmetik ortalama ile "kısmen" görüşü belirtmişlerdir. Bu bulguya göre ÖAG kullanımının öğrenci başarısını değerlendirmek olmadığı anlaşılmakta ve bu durumun ÖAG kullanımı için önemli bir amaç olmadığı görülmektedir.

"Sınıf içi iletişimi azalttığı için ÖAG'leri kullanmam" maddesi için, öğretmenler $\bar{x}$=1,58 aritmetik ortalama ile "hayır" görüşü ortaya koymuştur. ÖAG kullanımı özellikle de düz anlatım yönteminin sıkıcılığını ve tekdüzeliğini ortadan kaldırması ve öğretmen-öğrenci arası bilgi transferinde iletişim kanallarına yardımcı veya bu kanallardan biri olması sınıf içi iletişimi olumlu yönde etkilemektedir ve bu durum ÖAG'lerin iletişim sisteminin bir kanalı olmasının doğal sonucudur. Bu nedenle ÖAG kullanımının sınıf içi etkileşimi azaltmadığı ve öğretmenlerin ise böyle bir amaç taşımadıkları ortaya çıkmıştır.

"Derslerin verimini artırdığı için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için, öğretmenlerin katılım ortalamasının $\bar{x}$=2,75 olduğu ve "evet" görüşü belirttikleri görülmüştür. Bu bulgudan öğretmenlerin ÖAG kullanım amaçlarından birinin derslerin verimini artırması olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenler "öğrenme-öğretme süreçlerine çeşitlilik, renklilik ve değişiklik kattığı için ÖAG'yi kullanırım" maddesine 2,77 aritmetik ortalamayla "evet" düzeyinde katılmışlardır. Böylece ÖAG kullanımının derslere canlılık katmasının, öğretmenlerin bu araç-gereçlerin önemli kullanım amaçlarından biri olduğu belirlenmiştir.

"Dersin işlenmesini zevkli hale getirmek için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için de öğretmenlerin 2,76 aritmetik ortalama ile "evet" seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. ÖAG kullanımının temel amaçlarından birinin derslerin işlenmesini zevkli hale getirmesi olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenler "gerçek hayatı derslere yansıttığı için ÖAG'yi kullanırım" maddesi için $\bar{x}$=2,53 olarak "evet" görüşü belirtmişlerdir. Sınıf içerisinde canlandırılması ve yaşanması mümkün olmayan bazı örnek olay ve durumların ÖAG'ler aracılığıyla sınıf ortamına taşınması, ÖAG kullanımı için önemli bir amaç olarak tespit edilmiştir.

SONUÇ

Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle günümüzde bilginin yapısı, bilgiyi öğretenin ve öğrenenin niteliksel ve niceliksel özellikleri ve görevleri, geçmiş dönemlere göre

değişmiştir. Eğitim-öğretim açısından bakıldığında öğreten konumundaki öğretmen bilginin kaynağı değil, bilgiye giden yol gösterici konumunu; öğrenen konumundaki öğrenci ise pasif bilgi alıcısı değil, öğrenmeye aktif katılımı ve gayretiyle öğrenci merkezli öğrenme görevini üstlenmiştir. Böylece daha nitelikli öğrencilerin yetişmesi beklenmekte ve bu nitelikteki öğrencilerin yetişmesi için eğitimcilerin öğrenme ortamlarını daha etkili hale getirmesi gerekmektedir. Etkili öğretim ortamı oluşturmak için öğretim araç ve gereçlerinden yararlanmak da gerekmektedir. Öğretim araç ve gereçlerinin kullanımının, öğrenme-öğretme sürecindeki eğitsel amaçların gerçekleştirilmesinde doğrudan etkileri vardır. Öğretmenlerin, derslerinde kullanacakları öğretim araç-gereçlerinin gerek seçiminde gerekse uygulanmasında bu eğitsel amaçlara ulaşılmaya çalışılması oldukça etkili olmaktadır. İşte bu çalışmada, öğretmenlerin öğretim araç-gereçlerini kullanım amaçlarının neler olduğu veya bu amaçlardan hangilerine daha çok yoğunlaştıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma ile; öğrencilerden yüksek derecede başarı elde etmek isteme, öğrencilere daha fazla bilgi ve beceri kazandırma, derslerin verimini artırma ve işlenmesini zevkli hale getirme, öğrenme-öğretme süreçlerine çeşitlilik, renklilik ve değişiklik katma, gerçek hayatı derslere yansıtma, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesine katkı sağlama, motivasyon ve dikkatini artırma, kalıcı öğrenmelerine yardımcı olma ve bilgi ihtiyacını karşılamanın öğretmenlerin ÖAG'leri kullanım amaçları arasında olduğu tespit edilmiş ve öğretmenlerin bu amaçları gerçekleştirmek için ÖAG'leri kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Bunun yanı sıra öğrencilerin; yaratıcılıklarını geliştirme, problem çözme ve eleştirel düşünmelerine katkı sağlama ve başarısını değerlendirme ile sınıf kontrolünü sağlama, verbalizmi önleme ve zaman kullanımını azaltmanın öğretmenlerin ÖAG'leri kullanım amaçları arasında olmadığı veya çok az olduğu belirlenmiştir. Böyle bir sonucun elde edilmesi, ÖAG'lerin hizmet ettiği amaçların öğretmenler tarafından tam anlamıyla anlaşılmadığını ortaya koymakta ve bu durum ÖAG kullanımı için olumsuz etki etmektedir. Özellikle yaratıcı düşünen, eleştirel düşünen, problem çözme bilgi ve becerisine sahip olan bireylere şiddetle ihtiyaç duyulan çağımızda, öğretmenlerin bu türden amaçların gerçekleşmesine yönelik olarak öğretim araç-gereçlerinden yeterince faydalanmamaları oldukça düşündürücü olumsuz bir sonuç olarak belirlenmiştir.

ÖAG kullanımı amaçlarına tam hizmet etmesi için öğretmenler; öğretim planlarında ne zaman ve ne kadar sürede ÖAG kullanılacağını belirlemeli, ÖAG'leri öğrencilerin derse ilgisini artıracak şekilde kullanmaya özen göstermelidir. Bunu sağlamak için öğretmenlerin öğrenci özelliklerini ve isteklerini dikkate almaları ve

ÖAG'lerin kullanımını iyi bilmeleri gerekmektedir. Ayrıca öğretmenler ÖAG'leri kullanırken sınıf içi iletişimin azalmamasına dikkat etmelidir. Bunun için ÖAG kullanımının gerekli olduğu derslerde öğrenci merkezli yöntem ve tekniklere ağrılık verilmelidir. Ayrıca öğretmenler ÖAG kullanımının öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirip problem çözmeye katkı sağladığının, zamanı ve verbalizmi azalttığının bilincinde olmalı ve bu özellikler öğretmenlerin ÖAG kullanım amaçları arasında yer almalıdır.

KAYNAKÇA

Alkan, C. (2005), *Eğitim Teknolojisi*, Ankara, Anı Yayıncılık.

Baytekin, Ç. (2004), *Öğrenme Öğretme Teknikleri ve Materyal Geliştirme*, Ankara, Anı Yayıncılık.

Birol, C., Ergin, A. (2000), *Eğitimde İletişim*, Ankara, Anı Yayıncılık.

Boster, F.J., Meyer, G.S., Roberto, A.J., and Inge, C.C. (2002), *A report on the effect of the unitedstreaming application on educational performance*, Erişim tarihi, 20.07.2006, http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issuesmethods/technlgy/te800.htm#researchresult.

Cnets, (2006), *Technology Foundation Standards for Students*, Erişim tarihi, 10.07.2006, http://cnets.iste.org/students/s_stands.html

Demirel, Ö., Seferoğlu, S. ve Yağcı, E. (2001), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme,* Ankara, Pegem A Yayıncılık.

EMINTS National Center. (2005), *Fact sheet*, Columbia, MO, Erişim tarihi, 20.07.2006, http://www.emints.org/about/emintsfactsheet.pdf

Hasançelebi, H. (2005), *Eğitimde Teknoloji Kullanımının Amaçları*, Erişim tarihi, 17.12.2005, http://politics.ankara.edu.tr/~aksoy/eky/hhasancebi.doc

Hersh C. W., Meng-Fen L. and Georgette M. M. **(**2003), *A Meta-Analysis of the Effectiveness of Teaching and Learning With Technology on Student Outcomes*, Erişim tarihi, 10.07. 2006, http://www.ncrel.org/tech/effects2/abstract.htm

Jan Gahala, M.A. (2005), *Promoting Technology Use in Schools*, Erişim tarihi, 10.15.2005, http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/methods/technlgy/te200.htm

Koşar, E., Yüksel, S. Özkılıç, R. Avcı, U. Alyas, Y. ve Çiğdem, H. (2003), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara, Pegem A Yayınları.

Rıza, E. T. (2000), *Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Materyal Geliştirme*, İzmir, Anadolu Matbaası.

Roschelle, J.M. Pea, R.D., Hoadley, C.M., Gordin, D.N. and Means, B.M. (2000), "Changing how and what children learn in school with computer-based Technologies", *The Future of Children*, 10 (2) 76–101.

Rüzgâr, B. (2005), "Bilginin Eğitim Teknolojilerinden Yaralanarak Eğitimde Paylaşımı", *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, TOJET July 2005 ISSN: 1303–6521 Volume 4, Issue 3, Article 16.

Sivin-Kachala, J., Bialo, E. (2000), *2000 research report on the effectiveness of technology in schools (7th ed.)*, Washington, DC: Software and Information Industry Association.

Smith, G., Ferguson, D., and Caris, M. (2001), "Teaching college courses online vs. face-to-face [Electronic version]", *Technology Horizons in Education Journal*, Vol. 28, No. 9, 18–26.

Şahin, Y. T., Yıldırım, S. (1999), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara, Anı Yayıncılık.

Uşun, Ş. (2000), *Özel Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara, Pegem Yayınları.

Yalın, İ. H. (1999), *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Ankara, Nobel Dağıtım.

Yıldırım, V. (2000), *İlköğretim Okulu Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Yöntemleri Konusundaki Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.